

Regeringens proposition

1989/90:129

om ett utvidgat knivförbud m. m.

Prop.
1989/90:129

Regeringen föreslår riksdagen att anta de förslag som har tagits upp i bifogade utdrag ur regeringsprotokollet den 22 mars 1990.

På regeringens vägnar

Ingvar Carlsson

Laila Freivalds

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås ett utvidgat knivförbud. Förslaget innebär att det blir förbjudet att på allmän plats inneha knivar och andra farliga föremål. Med sådana föremål avses bl. a. också andra stick- och skärvapen än knivar samt s. k. gatustridsvapen. Förbudet gäller även inom områden där grundskol- eller gymnasieundervisning bedrivs.

Från förbudet undantas fall där föremålet ingår i utrustning för viss tjänst eller visst uppdrag. Ett annat undantag görs när innehavet annars med hänsyn till föremålets art, innehavarens behov och övriga omständigheter är att anse som befogat.

Det nuvarande innehavsförbudet för personer under 21 år beträffande vissa stiletter m. m. samt förbudet att överlåta föremål av detta slag till sådana personer kommer att fortfarande gälla. Vidare införs ett förbud mot att saluhålla sådana föremål. Motsvarande förbud mot överlåtelse och saluhållande införs beträffande gatustridsvapen.

Lagförslagen föreslås träda i kraft den 1 juli 1990.

1 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1988:254) om förbud mot att i vissa fall inneha knivar och andra farliga föremål

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1988:254) om förbud mot att i vissa fall inneha knivar och andra farliga föremål

dels att rubriken skall ha följande lydelse,

dels att 1, 2 och 5 §§ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Lag (1988:254) om förbud *mot att i vissa fall inneha* knivar och andra farliga föremål

Föreslagen lydelse

Lag (1988:254) om förbud *be-
träffande* knivar och andra farliga föremål

1 §

Knivar, andra stick- och skärva-
pen och andra föremål som är ägna-
de att användas som vapen vid brott
mot liv eller hälsa får inte innehas
*vid offentliga tillställningar som av-
ses i allmänna ordningsstadgan
(1956:617) eller vid allmänna sam-
mankomster som avses i lagen
(1956:618) om allmänna samman-
komster.*

Förbudet i första stycket gäller
inte,

1. om innehavet *står i överens-
stämmelse med ändamålet med till-
ställningen eller sammankomsten,*

2. om föremålet *skall användas
vid arbete på platsen eller*

3. om innehavet *annars med hän-
syn till föremålets art och övriga om-
ständigheter är att anse som befogat.*

Knivar, andra stick- och skärva-
pen och andra föremål som är ägna-
de att användas som vapen vid brott
mot liv eller hälsa får inte innehas *på
allmän plats eller inom skolområde
där grundskole- eller gymnasieun-
dervisning bedrivs.*

Förbudet i första stycket gäller
inte, om *föremålet enligt särskilda
föreskrifter ingår i utrustning för
viss tjänst eller visst uppdrag eller*
om innehavet annars med hänsyn till
föremålets art, *innehavarens behov*
och övriga omständigheter är att an-
se som befogat.

*Stickvapen eller knivar som är
konstruerade så att klingan eller
bladet snabbt kan fällas eller skjutas
ut ur sitt skaft (springstiletter eller
springknivar) får inte innehas av
personer under 21 år.*

2 §

Utöver vad som följer av 1 § gäller förbud mot att på allmän plats inneha knogjärn, batonger, kaststjärnor och andra sådana föremål som är särskilt ägnade att användas som vapen vid brott mot liv eller hälsa.

Förbudet i första stycket gäller inte om föremålet enligt särskilda föreskrifter ingår i utrustning för viss tjänst eller visst uppdrag eller om innehavet annars med hänsyn till särskilda omständigheter måste anses uppenbart befogat.

Knogjärn, kaststjärnor eller andra sådana föremål som är särskilt ägnade att användas som vapen vid brott mot liv eller hälsa samt springstiletter eller springknivar får inte överlåtas till personer under 21 år eller saluhållas.

5 §

Knivar eller andra föremål som innehafts i strid mot 1 eller 2 § skall förklaras förverkade, om det inte är uppenbart oskäligt.

Knivar eller andra föremål som innehafts i strid mot 1 § eller som överlåts eller saluhålls i strid mot 2 § skall förklaras förverkade, om det inte är uppenbart oskäligt.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1990.

Lag om upphävande av förordningen (1959:312) om förbud mot innehav av vissa stiletter m. m.

Härigenom föreskrivs att förordningen (1959:312) om förbud mot innehav av vissa stiletter m. m. skall upphöra att gälla vid utgången av juni 1990.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1990.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 22 mars 1990

Närvarande: statsministern Carlsson, ordförande, och statsråden Engström, Göransson, Gradin, Dahl, R. Carlsson, Hellström, Johansson, Lindqvist, G. Andersson, Lönnqvist, Thalén, Freivalds, Lööv, Persson, Molin, Sahlin, Larsson, Åsbrink

Föredragande: statsrådet Freivalds

Proposition om ett utvidgat knivförbud m. m.

1 Inledning

Med stöd av regeringens bemyndigande tillkallade dåvarande chefen för justitiedepartementet i augusti 1987 en särskild utredare, docenten Leif G W Persson, för att göra en översyn av vapenlagstiftningen m. m. Utredningen antog namnet 1987 års vapenutredning.

Utredningen lade i oktober 1987 fram delbetänkandet (SOU 1987:61) Knivförbud, som innehöll förslag om förbud mot att inneha kniv och andra sådana farliga föremål vid offentliga tillställningar och allmänna sammankomster. Vidare föreslogs ett förbud mot att inneha s. k. gatustridsvapen på allmän plats. På grundval av utredningens förslag infördes lagen (1988:254) om förbud mot att i vissa fall inneha knivar och andra farliga föremål (i fortsättningen kallad knivlagen), som trädde i kraft den 1 juni 1988 (prop. 1987/88:98, JuU40, rskr. 254).

Utredningen överlämnade därefter i juni 1989 sitt slutbetänkande (SOU 1989:44) Översyn av vapenlagstiftningen. I betänkandet, som innehåller en översyn av vapenlagstiftningen och av knivlagen, föreslås på flera punkter skärpningar av vapenlagstiftningen framför allt när det gäller tillgången till skjutvapen och ammunition. Vidare föreslås bl. a. att knivförbudet utvidgas till att gälla generellt på allmän plats.

Huvuddelen av betänkandet behandlar således frågor med anknytning till vapenlagens (1973:1176) regelsystem. Det kan förutses att arbetet i departementet med beredningen av förslagen i den delen kan komma att bli förhållandevis omfattande. Förslagen i betänkandet om ett utvidgat knivförbud och i frågor med anknytning till detta är däremot till sin omfattning mer begränsade och går att behandla fristående från de andra förslagen. Jag ser det som angeläget att frågorna om ett utvidgat knivförbud m. m. behandlas skyndsamt, och jag tar därför nu i en första etapp upp utredningens förslag i dessa frågor. Utredningens förslag till reglering i knivlagen beträffande

s. k. vapenattrapper rör frågor som har ett mer naturligt samband med vapenlagens regelsystem, och jag avser därför att behandla dem senare när jag återkommer till utredningens förslag i övrigt.

Utredningens sammanfattning av innehållet i betänkandet och dess lagförslag bör i de delar som jag nu avser att ta upp fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 1 och 2*.

Efter remiss har yttranden över utredningens förslag i nu aktuella delar avgetts av riksåklagaren (RÅ), brottsförebyggande rådet (BRÅ), hovrätten för Nedre Norrland, Stockholms tingsrätt, generaltullstyrelsen, skolöverstyrelsen, rikspolisstyrelsen, konsumentverket, länsstyrelserna i Göteborgs och Bohus, Jämtlands och Norrbottens län, polismyndigheterna i Stockholm, Älmhult, Malmö och Karlstad, statens naturvårdsverk, barnmiljörådet, Sveriges advokatsamfund, Svenska Polisförbundet, Föreningen Sveriges åklagare, Föreningen Sveriges polischefer, Riksförbundet Hem och Skola, Samlarförbundet Nordstjärnan, Samlarföreningen Polcirkeln, Svenska jägareförbundet, Jägarnas Riksförbund/Landsbygdens Jägare och Svenska Vapenstiftelsen.

Ett yttrande har också lämnats av våldskommissionen (Ju 1989:05).

RÅ har bifogat yttranden från överåklagarna i Stockholms, Göteborgs och Malmö åklagardistrikt samt från överåklagarna vid regionåklagarmyndigheterna i Vänersborg, Gävle och Umeå.

Länsstyrelsen i Jämtlands län har bifogat ett yttrande från polismyndigheten i Östersund och länsstyrelsen i Västerbottens län har bifogat ett yttrande från polismyndigheten i Umeå.

Yttranden har dessutom kommit in från flera enskilda.

En sammanställning av remissyttrandena har upprättats i justitiedepartementet och finns tillgänglig i lagstiftningsärendet (dnr 89-1937).

Lagrådet

Regeringen beslutade den 15 februari 1990 att inhämta lagrådets yttrande över lagförslagen. De lagförslag som remitterats till lagrådet bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 3*.

Lagrådet har i allt väsentligt godtagit förslagen. Lagrådets yttrande bör fogas till protokollet som *bilaga 4*.

I samband med att jag behandlar de olika frågorna i mitt förslag kommer jag att gå in på lagrådets synpunkter (s. 12, 13 och 22) och de justeringar som bör göras i lagförslagen i förhållande till de remitterade förslagen. Härutöver förordar jag att några jämkningar av redaktionell natur vidtas.

2 Allmän motivering

2.1 Allmänna utgångspunkter

Våldsbrott där vapen begagnas förekommer i en oroväckande utsträckning. Under senare år har olika lagstiftningsåtgärder vidtagits för att motverka våldsbrotten och hindra den brottsliga användningen av vapen, knivar och andra tillhyggen. År 1983 utvidgades möjligheten enligt 36 kap. 3 § brottsbalken (BrB) att förklara knivar och andra farliga föremål förverkade. Sedan den 1 juli 1987 har polisen enligt polislagen (1984:387) rätt att under vissa omständigheter kroppsvisitera personer för att söka efter vapen och andra farliga föremål som kan förklaras förverkade enligt nyssnämnda regel i brottsbalken. Förverkande av knivar och andra farliga föremål kan också ske med stöd av den allmänna bestämmelsen i 36 kap. 2 § BrB.

Genom knivlagen infördes ett förbud mot att inneha kniv och andra farliga föremål vid offentliga tillställningar och allmänna sammankomster. I lagen finns tre undantag från detta förbud. Undantagen gäller när innehavet står i överensstämmelse med ändamålet med tillställningen eller sammankomsten, när föremålet skall användas vid arbete på platsen samt när innehavet annars med hänsyn till föremålets art och övriga omständigheter är att anse som befogat. I lagen förbjuds även innehav på allmän plats av s. k. gatustridsvapen. Även från detta förbud görs vissa undantag. Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot något av dessa förbud döms till böter eller fängelse i högst sex månader. Ringa fall undantas från straffansvar. Till straffbestämmelserna är knuten en regel om förverkande av det aktuella föremålet.

I lagens förarbeten anförde föredragande statsrådet (prop. 1987/88:98 s. 6 f.) att det var angeläget att genom en begränsning av rätten att bära kniv och andra farliga föremål försöka motverka att knivar och andra farliga föremål kommer till användning vid våldsbrott. Föredraganden ansåg emellertid i likhet med utredningen att det med hänsyn till befarade avgränsningssvårigheter inte då fanns tillräckligt underlag för att införa ett generellt förbud mot att inneha kniv på allmän plats. Hon anförde vidare att det var tveksamt om det fanns något verkligt behov av ett knivförbud på allmän plats på alla orter och att ett så utsträckt knivförbud särskilt på mindre orter kunde te sig opåkallat. Statsrådet uttalade dock samtidigt att utredningen i sitt slutbetänkande kunde komma att ta upp frågan på nytt sedan man fått erfarenheter av den mer begränsade lagstiftningen. Hon ville inte utesluta att sådana förnyade överväganden kunde ge anledning till ett ändrat ställningstagande i frågan om ett mera generellt knivförbud.

Knivlagen har varit i kraft sedan den 1 juni 1988. Utredningen har utvärderat erfarenheterna av lagstiftningen för att utröna om har det förelegat några problem vid tillämpningen av lagen och för att få ett bättre underlag för att bedöma om det finns skäl att utvidga knivförbudet till att generellt avse allmän plats. Utvärderingen har skett genom en enkätundersökning hos landets

samtliga polismyndigheter i början av år 1989. Enligt utredningen tycks den allmänna uppfattningen vara att det nuvarande knivförbudet inte har vållat några problem i fråga om tillämpningen under den tid det varit i kraft. Enkäten visade att uppfattningarna var delade när det gällde frågan om knivförbudet borde utsträckas till att omfatta allmän plats. En majoritet ansåg att detta skulle vara värdefullt, men många uttryckte farhågor för avgränsningsproblem. Från vissa håll framfördes tanken på att ett knivförbud skulle gälla endast för personer under en viss ålder eller endast vissa tider på dygnet.

2.2 Ett utvidgat förbud mot att inneha knivar och andra farliga föremål

Mitt förslag: Förbudet mot att inneha knivar och andra farliga föremål vid offentliga tillställningar och allmänna sammankomster liksom förbudet mot att på allmän plats inneha s. k. gatustridsvapen ersätts av ett mer vidsträckt förbud mot att på allmän plats och inom vissa skolområden inneha sådana föremål och vapen.

Vissa undantag, som delvis motsvarar dem som nu gäller, görs från förbudet. Det gäller innehav av föremål som enligt särskilda föreskrifter ingår i utrustning för viss tjänst eller visst uppdrag. Från förbudet undantas också innehav som annars med hänsyn till föremålets art, innehavarens behov och övriga omständigheter är att anse som befogat.

Det nuvarande förbudet för personer under 21 år att inneha springstiletter och springknivar behålls.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med mitt. Utredningen föreslår dock att det nuvarande förbudet för personer under 21 år att inneha springstiletter och springknivar tas bort.

Remissinstanserna: Det stora flertalet ställer sig bakom förslaget om ett utvidgat knivförbud. *Sveriges advokatsamfund* avstyrker dock förslaget och *överåklagaren i Stockholm* anser att frågan om ett förbud inte har genomarbetats tillräckligt för att lagstiftningen för närvarande skall kunna genomföras. *Hovrätten för Nedre Norrland* ifrågasätter det lämpliga i att redan nu vidta omfattande ändringar i lagen. Från några remissinstanser framförs synpunkter på detaljer i förslaget. *Skolöverstyrelsen* anser t. ex. att förbudet bör avse även skolområden där vissa former av kommunal vuxenundervisning bedrivs.

Beträffande gatustridsvapen anser *Föreningen Sveriges Polischefer och polismyndigheten i Malmö* att förbudet mot innehav bör gälla även på enskilt område.

Förslaget beträffande springstiletter och springknivar berörs endast av några remissinstanser. *Överåklagaren i Malmö* och *våldskommissionen* anser att allt innehav för personer under 21 år även i fortsättningen bör vara

Skälen för mitt förslag:

Innehav av knivar och andra farliga föremål

Som jag nyss har berört (avsnitt 2.1) finns det ett klart samband mellan olika former av våldsbrott och användningen av knivar och andra farliga föremål. Det är naturligtvis angeläget att försöka motverka våldsutövning där denna typ av föremål utnyttjas. Lagstiftning är ett viktigt medel att nå detta syfte. Jag har tidigare redogjort för olika bestämmelser som har denna inriktning. Därutöver kan jag nämna förordningen (1959:312) om förbud mot innehav av vissa stiletter m. m. (i fortsättningen kallad stilettförordningen), som bl. a. föreskriver förbud för den som är under 21 år att förvärva eller inneha springstilet eller springkniv.

Knivlagens förbud mot innehav av knivar och liknande föremål är för närvarande begränsat till allmänna sammankomster och offentliga tillställningar. Förbudet motiverades av att det erfarenhetsmässigt ofta uppstår bråk vid sådana sammankomster och tillställningar, särskilt i samband med spritförtäring och när ett stort antal ungdomar samlas (prop. 1987/88:98 s. 8 f.). Det står naturligtvis också klart att det sällan kan finnas godtagbara skäl att ha med sig kniv i sådana sammanhang. Än mer gäller detta andra typer av farliga föremål.

Som har nämnts är utredningens uppfattning att det nuvarande begränsade knivförbudet inte vållat några tillämpningssvårigheter. Samtidigt har utredningen kommit till slutsatsen att det haft endast en begränsad betydelse i kampen mot våldsbrottsligheten. Från polishåll har påpekats bl. a. att den mest överhängande risken för våld med kniv inte finns på den plats eller i den lokal där en allmän sammankomst eller offentlig tillställning äger rum och där knivförbudet enligt nuvarande regler gäller. Risken är i stället störst bland personer som har samlats utanför denna plats eller lokal. Men det är uppenbart att förekomsten av knivar även i andra situationer som inte täcks av det nuvarande förbudet ökar risken för våld betydligt. Visserligen finns vissa möjligheter att i sådana fall ingripa med stöd av polislagen och också förverka en kniv enligt 36 kap. 3 § 2 BrB på grund av risken för användning vid våldsbrott. Men det är enligt min mening tydligt att ett mer generellt förbud i många fall skulle ge väsentligt större möjligheter att motverka våldsbrott.

Ett utvidgat knivförbud skulle som jag ser det vara ägnat att minska antalet sådana våldsbrott där stick- och skärvapen kommer till användning. Många våldsbrott av detta slag, särskilt på allmänna platser, är situationsbetingade. De begås vanligen av någon som utan närmare överväganden tar fram en kniv i en situation som har inletts av en ordväxling eller ett handgemäng. Vetskapen om att det finns ett klart förbud mot att över huvud taget ta med sig en kniv bör rimligtvis få en förebyggande effekt. Ett mer generellt knivförbud bör således kunna påverka den allmänna attityden till innehav av

knivar och andra liknande föremål. Det finska förbudet mot farliga eggvapen, som infördes år 1977, anses ha medfört en sådan ändrad inställning. Man bör inte heller utesluta att den som saknar egentligt behov av en kniv eller liknande föremål som ett bruksföremål avstår från att skaffa sig något sådant. Många spontant uppkomna situationer där knivvåld nu förekommer bör därmed kunna förhindras.

Även om man naturligtvis inte skall överskatta effekterna av ett utvidgat knivförbud menar jag i likhet med det helt övervägande antalet remissinstanser att det finns starka skäl att följa utredningens förslag.

Hur bör då ett mera generellt knivförbud utformas?

Det förbud mot innehav av s. k. gatustridsvapen som nu finns i 2 § knivlagen gäller allmän plats med samma innebörd som i brottsbalken. Utredningen har inte föreslagit att någon annan motsvarande avgränsning skall tillämpas beträffande det utvidgade knivförbudet, och under remissbehandlingen har det inte heller framförts någon invändning mot detta. I förarbetena till knivlagen (prop. 1987/88:98 s. 12) anges närmare vad som avses med allmän plats enligt brottsbalken. Uttrycket anses omfatta varje plats, utomhus eller inomhus, som är utlåten för eller annars frekventeras av allmänheten. Om allmänheten har tillträde endast under vissa tider, är platsen allmän under denna tid men inte i övrigt. Av brottsbalkens förarbeten framgår att uttrycket har hämtats från en bestämmelse i strafflagen som beskrev platsen för ett straffbart förargelseväckande beteende. Med ledning av detta anses som allmänna platser i brottsbalken bl. a. vägar, gator, torg, parker, för allmänheten tillgängliga delar av flygplatser och andra trafikområden, väntsalar, spårvägs- och busstationer, restauranger, hotell, affärer, teatrar och biografier. Även idrottsområden, bad- och campingplatser, kyrkogårdar och utrymmen i tåg, bussar och andra allmänna kommunikationsmedel är allmän plats enligt brottsbalken. Begreppet allmän plats i den betydelse det har enligt brottsbalken omfattar i sak väsentligen sådana utrymmen där offentliga tillställningar och allmänna sammankomster äger rum och där det nuvarande knivförbudet gäller. Utanför begreppet allmän plats faller dels enskilda områden dit allmänheten inte har tillträde, dels skog och mark.

I och för sig är naturligtvis även andra avgränsningar tänkbara men jag anser inte att det finns anledning att frångå utredningens ställningstagande. En regel om allmän plats i enlighet med vad utredningen föreslår åstadkommer också enligt min uppfattning ett knivförbud med en tillräckligt generell utformning. Mitt förslag är därför att det utvidgade förbudet skall, i likhet med vad som nu gäller gatustridsvapen, avse innehav inom områden och andra utrymmen som utgör allmän plats enligt brottsbalken.

Vidare har utredningen föreslagit att knivförbudet i ett hänseende skall avse även sådana områden som inte kan sägas utgöra allmänna platser. Det gäller *skolområden*, där grundskole- eller gymnasieundervisning bedrivs. En skolbyggnad anses inte utgöra allmän plats. Skolorna är upplåtna för lärare och elever men i princip inte fritt tillgängliga för allmänheten. När det gäller skolgårdar kan naturligtvis utomstående bereda sig tillträde dit men i prak-

tiken sker detta ofta i så begränsad utsträckning att det framstår som tveksamt om skolgårdar kan sägas utgöra allmän plats.

I likhet med de remissinstanser som har berört frågan delar jag utredningens uppfattning att knivförbudet bör gälla även inom skolområden. Det går inte att bortse från att det finns skolelever som brukar vara beväpnade. Detta är naturligtvis oacceptabelt. Ett förbud mot att inom skolområden medföra knivar och andra farliga föremål skulle göra arbetsmiljön tryggare för såväl lärarna och övrig skolpersonal som eleverna. I ett vidare perspektiv kan ett knivförbud som gäller i skolan påverka attityderna också hos andra än dem som vistas i skolorna. Det kan visserligen sägas att ett förbud av detta slag är mindre verkningsfullt när det gäller elever som är under femton år, eftersom dessa inte kan straffas. Ett sådant förbud innebär emellertid också att en kniv eller ett annat sådant farligt föremål som påträffas i skolan kan tas i beslag och förverkas oavsett innehavarens ålder. Som det är nu kan skolan ha egna regler som ger möjlighet att ta hand om knivar och andra farliga föremål hos elever i skolan, men dessa föremål måste i så fall återlämnas efter skoldagens slut.

Jag delar således utredningens uppfattning att det i lagen uttryckligen bör anges att knivförbudet gäller även inom skolområden där grundskole- eller gymnasieundervisning bedrivs. Detta innebär att förbudet också omfattar skolområden där sådan undervisning meddelas vuxna elever. Som exempel kan nämnas kommunal vuxenutbildning (komvux) och grundutbildning för vuxna (grundvux). Jag anser dock inte att det är nödvändigt att dessa särskilda utbildningsformer uttryckligen anges i lagtexten.

Möjligheten att avgränsa ett förbud på ett sådant sätt att detta inte blir alltför långtgående tar jag upp när jag strax övergår till de undantag från förbudsregeln som bör göras. Frågan om hur förbudet förhåller sig till de särskilda reglerna om vissa stiletter m. m. återkommer jag också strax till.

Undantag från innehavsförbudet

Ett mera generellt knivförbud måste naturligtvis utformas så att gränsdragningsproblemen blir så få som möjligt. För att lagstiftningen inte skall framstå som verklighetsfrämmande och alltför långtgående bör emellertid förbudet förses med vissa undantag. Det måste lämnas utrymme för sådana innehav av kniv som de flesta anser vara legitima och naturliga och som det saknas anledning att förbjuda. Endast på detta sätt är det möjligt att skapa förståelse hos allmänheten för lagstiftningen.

Utredningen föreslår undantag från förbudet i tre fall. Dessa fall anknyter i sak nära till vad som gäller beträffande det nuvarande knivförbudet och förbudet mot att inneha gatustridsvapen. I lagrådsremissen föreslogs också i huvudsaklig överensstämmelse med utredningens förslag att undantag från förbudet skulle gälla fall när det aktuella föremålet enligt särskilda föreskrifter ingår i utrustningen för viss tjänst eller visst uppdrag eller när föremålet vid tillfället behövs vid arbete eller för friluftsliv eller när innehavet annars med hänsyn till föremålets art och övriga omständigheter är att anse som befogat.

Lagrådet har ifrågasatt om inte tillämpningen av lagen skulle underlättas, om det föreslagna undantaget för föremål som vid tillfället behövs vid arbete eller för friluftsliv fick bedömas enbart utifrån synpunkten att befogade innehav skall vara straffria. Enligt *lagrådet* synes vissa i specialmotiveringen i *lagrådsremissen* närmare angivna situationer falla utanför det undantag som gäller arbete eller friluftsliv samtidigt som dessa situationer många gånger måste anses innefatta just ett befogat innehav. *Lagrådet* har förordat att samtliga de situationer som avses falla under undantagsregeln som gäller arbete och friluftsliv i stället generellt skall bedömas enligt den regel som tar sikte på att innehavet skall anses som befogat.

Jag har förståelse för *lagrådets* synpunkter och anser att en justering av de berörda undantagsbestämmelserna bör göras. Mot den bakgrunden förordar jag att undantagen från innehavsförbudet förs samman till en enda bestämmelse. Denna föreskrift bör då ta sikte på om föremålet enligt särskilda föreskrifter ingår i utrustning för viss tjänst eller visst uppdrag eller om innehavet annars med hänsyn till föremålets art, innehavarens behov och övriga omständigheter är att anse som befogat.

Utformningen av undantagen innebär i realiteten ett totalt förbud mot knivar som till sin typ inte har något normalt legitimt användningsområde, t. ex. springstiletter. Förbudet kommer också att omfatta alla former av innehav för vilka det inte finns något godtagbart skäl, exempelvis knivar som bärs i självförsvarssyfte. En sådan avgränsning är ju också just själva grundtanken bakom det utvidgade förbud som jag nu föreslår.

Utanför förbudet faller däremot ett sådant innehav av kniv som framstår som rimligt och naturligt i samhället. Som exempel kan nämnas en hantverkare som bär med sig sina arbetsredskap eller en person som annars bär med sig en kniv på väg till eller från ett arbete där kniven behövs. Att jägare, scouter eller annat friluftsfolk har med sig kniv måste givetvis också godtas från straffrättslig synpunkt. Från jägarhåll har under remissbehandlingen föreslagits att detta uttryckligen skall framgå av lagtexten, något som jag dock inte anser vara nödvändigt.

Vägledande för tillämpningen av den föreslagna regleringen av förbud mot innehav av kniv bör normalt kunna vara om det är fråga om ett sådant knivinnehav som typiskt sett ökar risken för våldsanvändning i samhället. Det torde i praktiken inte vara några särskilda svårigheter att urskilja dessa fall, och polisen bör givetvis i överensstämmelse med allmänna principer i tveksamma fall avstå från att ingripa. Över huvud taget bör knivförbudet tillämpas med förnuft och generositet, så att det inte med fog kan uppfattas som ett otillbörligt ingrepp i den personliga sfären. Med en sådan praktisk tillämpning kan det enligt min mening inte resas invändningar mot förbudet från rättssäkerhetssynpunkt.

Jag vill i detta sammanhang slutligen nämna att polismyndigheten i Stockholm har tagit upp frågan om att ordningsvakter bör få rätt att ta i beslag egendom som innehas i strid mot knivförbudet. Enligt rättegångsbalken (24 kap. 7 § andra stycket, jfr 27 kap. 4 § första stycket) har var och en befogenhet att gripa den som begått ett brott på vilket fängelse kan följa och som

påträffas på bar gärning eller flyende fot samt att i samband med gripandet ta i beslag egendom. En ordningsvakt har alltså med stöd av dessa bestämmelser möjlighet att ta i beslag egendom som innehås i strid mot knivförbudet, som enligt mitt förslag även i fortsättningen skall vara sanktionerat med en straffbestämmelse med böter eller fängelse i högst sex månader i straffskalan. Att överväga ytterligare möjligheter för ordningsvakter att ta i beslag egendom anser jag mig inte ha tillräckligt underlag för i detta lagstiftningsärende. Erfarenheterna av den praktiska tillämpningen kan emellertid ge mig anledning att återkomma till frågan.

I det sammanhanget kan nämnas att särskilda åtgärder enligt *lagrådets* mening är påkallade för att följa utvecklingen och verka för enhetlighet i tillämpningen av innehavsförbudet och undantagen från detta. Lagrådet menar att olägenheterna med den gräns för straffbarheten som blir följd av undantagsregeln för befogade innehav blir allvarligare när förbudet nu skall få en avsevärt mycket större omfattning än tidigare. Också jag vill betona vikten av att det kommer till stånd en enhetlig tillämpning av det utvidgade innehavsförbudet. Jag avser att följa utvecklingen noga.

Särskilt om innehav av springstiletter och springknivar

Enligt stilettförordningen är det förbjudet för personer under 21 år att förvärva eller inneha springstiletter eller springknivar och förbjudet att överlåta eller upplåta dessa föremål till sådana personer. Med springstiletts avses i förordningen ett stickvapen med klinga som genom en fjädermekanism eller någon liknande anordning eller på grund av sin tyngd snabbt kan fällas eller skjutas ut ur sitt skaft. Med springkniv avses en på motsvarande sätt konstruerad kniv. Reglerna i förordningen kan sägas vila på samma tanke som knivlagen. Det är fråga om farliga och i princip onyttiga föremål som används för att skada andra (jfr prop. 1959:158 s. 4 f.).

Jag delar utredningens uppfattning att det skulle vara en fördel med en enhetlig och gemensam reglering av knivlagens och stilettförordningens bestämmelser. Det finns knappast några bärande skäl att ha olika regler för de båda typerna av föremål. En samlad reglering i fråga om sådana föremål som i princip bara är avsedda för våldsanvändning och inte har något egentligt nyttigt ändamål skulle också göra regelsystemet enklare och mer överskådligt. Flertalet av reglerna i stilettförordningen bör därför, som utredningen har föreslagit, föras över till knivlagen.

Jag tar nu upp frågan om regleringen av innehav av springstiletter och springknivar samt vissa frågor som har samband med den. I avsnitt 2.3 behandlar jag frågan om förbud mot saluhållande och om ett generellt överlåtelseförbud och tar även upp frågan om ett införsselförbud.

Till en början ansluter jag mig till utredningens förslag att begreppen springstiletts och springkniv som nu finns i stilettförordningen skall föras över till knivlagen. Jag föreslår emellertid att dessa begrepp definieras något annorlunda än enligt nuvarande reglering och också med en redaktionell jämkning i förhållande till förslaget i lagrådsremissen. Med springstiletter eller springknivar bör sålunda avses stickvapen eller knivar som är konstru-

erade så att klingen eller bladet snabbt kan fällas eller skjutas ut ur sitt skaft. Bakgrunden till att denna justering bör göras är som jag inledningsvis har nämnt att det förekommit olika uppfattningar om s. k. butterflyknivar faller under stilettförordningen. Med butterflyknivar avses sådana knivar där ett tudelat skaft kan vikas fram över knivbladet. Knivbladet kan snabbt frigöras genom att skaftet fälls bakåt genom en handledsrörelse. Enligt konsumentverkets uppfattning bör butterflykniven genom sin konstruktion jämföras med de föremål som omfattas av stilettförordningen. Jag delar den uppfattningen. Genom den nya utformning av begreppen springstilet och springkniv som jag förordar skall någon tvekan inte behöva föreligga om att definitionen omfattar även denna typ av knivar.

Innehav av springstiletter eller springknivar kommer enligt utredningens förslag automatiskt att omfattas av det föreslagna generella förbudet mot att inneha kniv på allmän plats. I förhållande till stilettförordningens regler innebär detta en skärpning genom att förbudet kommer att gälla oavsett innehavarens ålder. Som ett par remissinstanser ställer sig kritiska till får utredningens förslag emellertid också den konsekvensen att det nuvarande innehavsförbudet för personer under 21 år skulle falla bort. Utredningen anser för sin del att detta inte torde föra med sig någon praktisk skillnad i förhållande till nuvarande ordning beträffande springstiletter och springknivar. Enligt utredningen bör det föreslagna förbudet mot innehav på allmän plats och inom vissa skolområden, med en åtföljande möjlighet att beslagta och förverka egendomen, snarast öka möjligheterna att förhindra ungdomar från att bära sådana föremål.

Våldskommissionen har mot detta invänt att det är olämpligt att tillåta barn och ungdom att över huvud taget inneha föremål av detta slag. Också för egen del ställer jag mig av olika skäl tveksam till förslaget i denna del. Stilettförordningens regler om förbud för personer under 21 år att inneha springstiletter och springknivar har gällt under lång tid och det har inte framkommit något som tyder på att förbudet skulle vara omotiverat. Tvärtom måste antas att detta förbud har haft en återhållande effekt på ungdomars innehav av dessa föremål. Jag ser det vidare som angeläget att polisens möjligheter att ingripa mot sådana innehav inte begränsas. Med hänsyn härtill förordar jag att förbudet mot allt innehav av springstiletter och springknivar för personer under 21 år behålls. Jag återkommer strax (avsnitt 2.3) till frågan om också förbudet mot att överlåta föremål av detta slag till sådana personer bör finnas kvar.

Den särskilda straffbestämmelsen i 3 § stilettförordningen om vårdnadshavarens ansvar för att förhindra att barn under femton år innehar springstiletter eller springknivar anser utredningen inte behöver föras över till knivlagen. Våldskommissionen menar att en motsvarande reglering av pedagogiska skäl bör finnas kvar. Jag vill dock här peka på att det i 23 kap. 6 § andra stycket BrB finns en generell regel om föräldrars och andras ansvar för att förhindra barn att begå brott. Denna bestämmelse har en liknande funktion som föreskriften i stilettförordningen i de aktuella situationerna, och jag kan därför ansluta mig till utredningens ställningstagande att någon motsvarighet till den sistnämnda föreskriften inte bör tas in i knivlagen.

Även de särskilda reglerna i stilettförordningen om beslag och förverkande bl. a. i situationer där åtal inte väcks anser jag kan upphävas utan att behöva ersättas. I 27 kap. 7 § rättegångsbalken finns nämligen regler om beslag och i lagen (1986:1009) om förfarandet i vissa fall vid förverkande m. m. finns bestämmelser om förverkande i de fall där åtal inte väcks. I båda fallen gäller en värdegräns som numera är knuten till en tiondel av basbeloppet (prop. 1988/89:124, JuU 25, rskr. 313, SFS 1989:653). I stilettförordningen saknas visserligen en värdegräns, men jag delar utredningens uppfattning att detta saknar praktisk betydelse.

Innehav av s. k. gatustridsvapen

Som jag nyss har berört är innehav på allmän plats av gatustridsvapen förbjudet enligt den nuvarande bestämmelsen i 2 § knivlagen. Med gatustridsvapen avses här knogjärn, batonger, kaststjärnor och andra sådana föremål som är särskilt ägnade att användas som vapen vid brott mot liv eller hälsa. I förarbetena till knivlagen (prop. 1987/88:98 s. 17) ges ytterligare exempel på sådana föremål som omfattas av förbudet. Det rör sig sålunda också om sådana föremål som karatepinnar, strypsnaror, rivhandskar, skarpslipade mejslar, blydagg, s. k. precisionsslangbågar, morgonstjärnor, kedjor som har försetts med handtag samt ölburkar som har fyllts med cement. Ytterligare exempel är tunga metallbälten, som är konstruerade för att kunna användas som slagvapen förutom som bälten. Avgörande för vad som skall hänföras till den förbjudna kretsen är att föremålet genom sin konstruktion är särskilt ägnat att användas som vapen vid brott mot liv eller hälsa. Det skall alltså vara fråga om föremål som typiskt sett är avsedda för våldsanvändning och som således inte har något annat naturligt legitimt användningsområde.

Vid remissbehandlingen av utredningens delbetänkande förordade ett stort antal remissinstanser ett totalförbud, och i nyssnämnda proposition (s. 11) uttalade föredragande statsrådet att förbudet mot innehav på allmän plats var att uppfatta som ett första steg mot ett mera generellt förbud. Vid riksdagsbehandlingen uttalades också att det i och för sig skulle finnas fördelar med ett mera allmänt sådant förbud (JuU 1987/88:40 s. 4).

En fråga som utredningen har ställt sig är om gatustridsvapen över huvud taget har något existensberättigande. Utredningen har för sin del funnit att det nuvarande förbudet mot innehav på allmän plats bör gälla också inom skolområden samt att det bör kompletteras med ett förbud mot import, saluhållande och överlåtelse. Däremot menar utredningen att ett totalförbud skulle vara alltför långtgående.

Utredningens bedömning har godtagits av nästan alla remissinstanser. Även om jag för egen del har svårt att se att gatustridsvapen har något egentligt existensberättigande står det klart att en förbudslagstiftning inte bör gå längre än som är klart motiverat. I praktiken torde ett sådant förbud mot gatustridsvapen som utredningen har föreslagit ligga nära ett totalförbud. Av betydelse är också att det nuvarande förbudet tycks ha fungerat bra och att konsekvenserna av ett totalförbud kan vara svåra att överblicka. För en åter-

hållsam inställning talar även uppfattningen hos flertalet remissinstanser. Jag anser mig därför böra godta utredningens bedömning. Som jag kommer att behandla i avsnitt 2.3 anser jag i likhet med utredningen att det nuvarande förbudet i knivlagen mot att inneha gatustridsvapen bör kompletteras med restriktioner som tar sikte på saluhållande. Jag tar där också upp frågan om möjligheten att införa ett införselförbud beträffande vissa gatustridsvapen.

Mitt förslag innebär således att förbudet beträffande gatustridsvapen kommer att sammanfalla med det utvidgade förbudet mot innehav av knivar och liknande föremål, vilket betyder att det kommer att gälla även inom skolområden.

De undantagsbestämmelser som jag tidigare har behandlat bör formellt gälla också gatustridsvapen, även om bestämmelserna i praktiken kommer att få ett väsentligt snävare tillämpningsområde i fråga om dessa. Det torde endast vara i sällsynta fall och under speciella omständigheter som det kan komma i fråga att tillämpa undantagsbestämmelserna när det gäller förbudet mot att på allmän plats inneha gatustridsvapen, dvs. karatepinnar, kaststjärnor, knogjärn och andra föremål som är avsedda för att skada andra och som i realiteten saknar legitimt användningsområde.

I specialmotiveringen utvecklar jag närmare hur undantagsreglerna bör tillämpas.

2.3 Förbud mot olika former av hantering av springstiletter, springknivar och gatustridsvapen

Mitt förslag och ställningstagande: Saluhållande av springstiletter, springknivar och gatustridsvapen förbjuds i knivlagen. Något generellt överlåtelse- eller importförbud beträffande sådana föremål införs inte i knivlagen; frågan om ett importförbud skall i stället regleras med stöd av en bestämmelse i vapenlagen. Det nuvarande förbudet mot att överlåta en springstilet eller springkniv till den som är under 21 år behålls och motsvarande förbud införs beträffande gatustridsvapen.

Utredningens förslag överensstämmer med mitt när det gäller saluhållande. Dessutom föreslår utredningen att förbudet i knivlagen skall omfatta också import och all överlåtelse av gatustridsvapen, springstiletter och springknivar. Utredningen föreslår att undantag från importförbudet beträffande gatustridsvapen skall göras för batonger.

Remissinstanserna tillstyrker eller lämnar genomgående förslaget utan erinran. Vissa synpunkter på detaljutformningen av förslaget om ett importförbud beträffande gatustridsvapen framförs dock från några håll. *General-tullstyrelsen* pekar på svårigheterna för tullpersonal att i vissa fall avgöra vad som skall anses som gatustridsvapen. *Samlarförbundet Nordstjärnan* och *Svenska Vapenstiftelsen* anser båda att möjligheterna att samla vissa udda

vapen, ofta av etnografiskt värde, inte bör försvåras. *Konsumentverket* ifrågasätter undantaget för batonger. *BRÅ* anser att ett förbud mot tillverkning av gatustridsvapen bör införas.

Skälen för mitt förslag: Jag har i föregående avsnitt behandlat frågan om att införa ett totalförbud för gatustridsvapen. I likhet med vad utredningen föreslår har jag stannat för att låta förbudet att inneha gatustridsvapen gälla enbart innehav på allmän plats och inom skolområden. Som jag har nämnt i det föregående anser jag dock att det är befogat att uttryckligen förbjuda vissa andra förfaranden med gatustridsvapen än innehav. Frågan är hur sådana förbud lämpligen bör utformas.

Av grundläggande betydelse i det sammanhanget är möjligheterna att effektivt motverka en vidare spridning av gatustridsvapen. En väsentlig orsak till den utbredning som vapnen nu har fått tycks vara att det i vissa postorderkataloger saluförs föremål av klart våldsinriktad karaktär. Som utredningen anför måste en verksamhet som syftar till *saluhållning* av föremål som endast kan användas för våld mot andra människor anses som stötande. Samhällets avståndstagande mot sådana förfaranden bör tydligt markeras. Jag delar därför utredningens uppfattning att det bör införas ett förbud mot att bjuda ut gatustridsvapen till försäljning.

I stiltettförordningen finns inget förbud mot att saluhålla springstiletter och springknivar. Med hänsyn till att dessa föremål är av liknande karaktär som gatustridsvapen framstår det emellertid som naturligt att man inför ett sådant förbud även beträffande springstiletter och springknivar. En annan ordning skulle innebära en svårförklarlig skillnad i lagstiftningen. Förbudet mot att saluhålla springstiletter och springknivar bör utformas i enlighet med vad som föreslås gälla beträffande gatustridsvapen. Ett sådant förbud tar sikte på bl. a. åtgärder som annonsering och direktförsäljning i olika former.

När det därefter gäller frågan om ett *införselförbud* för gatustridsvapen delar jag i och för sig utredningens uppfattning att det inte heller finns skäl att tillåta import av sådana. Utredningens förslag har i den delen också godtagits av samtliga remissinstanser. För att ett importförbud inte skall få orimliga konsekvenser måste det dock föras med vissa undantag. Förutom det av utredningen föreslagna undantaget för vissa batonger för *legal användning* måste enligt min mening undantag också göras för t. ex. sådana föremål som är avsedda att ingå i muséers eller enskilda personers vapensamlingar. Några remissinstanser har betonat att införsel för sådana syften inte får försvåras. Att i lagtexten ange nödvändiga undantag med tillräckligt tydliga avgränsningar är emellertid förenat med betydande svårigheter.

Jag vill i stället peka på de möjligheter att reglera saken som ges i 1 § tredje stycket andra meningen vapenlagen. Enligt denna får regeringen föreskriva att bestämmelserna om skjutvapen i vapenlagen eller vissa av dem får tillämpas även i fråga om andra föremål som är särskilt ägnade att användas vid brott mot någons liv, hälsa eller personliga säkerhet. Bemyndigandet för regeringen innefattar i sak föremål som utgör gatustridsvapen (se prop. 1986/87:154 s. 15). Bestämmelsen, som infördes den 1 januari 1988, motiverades med bl. a. att det från tid till annan introducerades nya typer av

farliga föremål för marknadsföring och försäljning och att fråga kunde uppkomma om att införa kontrollsystem för mycket specifika anordningar som det från lagtekniska synpunkter lämpade sig mindre väl att ange i en allmänt hållen lag av vapenlagens typ (prop. 1986/87:154 s. 14). Jag anser att liknande synpunkter kan anföras även här och att det därför inte bör införas något generellt införselsförbud i knivlagen beträffande gatustridsvapen. I stället har jag för avsikt att med stöd av bemyndigandet i vapenlagen återkomma till regeringen med frågan om ett införselsförbud beträffande vissa gatustridsvapen (se 5 § första stycket 3 vapenlagen). Fördelen med en sådan lösning är bl. a. att det blir möjligt att på ett klarare sätt avgränsa importförbudets omfattning samtidigt som de generella reglerna i vapenlagen om bl. a. undantag från förbudet blir direkt tillämpliga.

Motsvarande synpunkter som jag nu har anført om införselsförbud beträffande gatustridsvapen gör sig gällande i fråga om springstiletter och springknivar. Min avsikt är att, om riksdagen antar de tilltänkta lagförslagen, återkomma till regeringen om ett förbud med stöd av det nyssnämnda bemyndigandet mot införsel av springstiletter och springknivar som kan träda i kraft samtidigt med den nya lagstiftningen.

Utredningen har även föreslagit ett uttryckligt förbud mot att *överlåta* gatustridsvapen. De viktigaste fallen där en överlåtelse kommit till stånd torde emellertid träffas av det förbud mot saluhållande som jag redan har föreslagit. Ansvar kan dessutom komma i fråga för överträdelse av förbudet mot innehav på allmän plats. Jag ser det därför inte som tillräckligt motiverat att dessutom införa ett generellt förbud mot överlåtelse. Ett sådant förbud skulle i praktiken komma att avse överlåtelser mellan enskilda personer, och det är mycket tveksamt om det skulle komma att få någon praktisk betydelse. Härtill kommer att det enligt min mening inte kan komma i fråga att införa ett förbud mot överlåtelser utan att samtidigt göra undantag för exempelvis enstaka överlåtelser av samlarobjekt. Min bedömning är därför att ett generellt förbud mot att överlåta gatustridsvapen inte bör införas.

Enligt stilettförordningen gäller emellertid ett förbud mot att överlåta springstiletter eller springknivar till personer som är under 21 år. Jag anser det inte vara välbetänkt att nu upphäva detta förbud. Med hänsyn till att gatustridsvapen är av samma karaktär som springstiletter och springknivar bör ett motsvarande förbud gälla också beträffande sådana föremål. Mitt förslag innebär sålunda att det i fortsättningen gäller förbud mot att överlåta springstiletter, springknivar och gatustridsvapen till personer som är under 21 år.

De nya reglerna om förbud mot att saluhålla och överlåta föremål av det nu aktuella slaget bör tas in i knivlagen. Den samlade regleringen beträffande springstiletter och springknivar, som blir en följd av mina förslag, medför att stilettförordningen i likhet med vad också utredningen föreslår kan upphävas.

I enlighet med det anförda har inom justitiedepartementet upprättats förslag till

1. lag om ändring i lagen (1988:254) om förbud mot att i vissa fall inneha knivar och andra farliga föremål,
2. lag om upphävande av förordningen (1959:312) om förbud mot innehav av vissa stiletter m. m.

4 Specialmotivering

4.1 Förslaget till lag om ändring i lagen (1988:254) om förbud mot att i vissa fall inneha knivar och andra farliga föremål.

Lagens tillämpningsområde har utvidgats till att avse även annat än innehav av olika föremål. Rubriken har därför ändrats till "lag om förbud beträffande knivar och andra farliga föremål".

Straffbestämmelserna i 4 § är oförändrade. De innebär att den som uppsåtligt eller av oaktsamhet bryter mot 1 eller 2 § skall dömas till böter eller fängelse i högst sex månader samt att det inte skall dömas till ansvar i ringa fall. Den nya utformningen av 1 och 2 §§ får till följd att tillämpningsområdet för 4 § utvidgas till att omfatta, förutom överträdelser av det generella innehavsförbudet beträffande farliga föremål, även överträdelser av förbudet mot innehav av springstiletter och springknivar för personer under 21 år, mot överlåtelse av springstiletter, springknivar och gatustridsvapen till sådana personer samt mot saluhållande av sådana föremål. Beträffande springstiletter och springknivar innebär 4 § en skärpning av straffskalan i förhållande till nuvarande förbud i stilettförordningen. När det gäller de omständigheter och principer som får betydelse vid tillämpningen av 4 § kan hänvisas till vad som uttalades då lagen infördes (prop. 1987/88:98 s. 18).

1 §

Knivar, andra stick- och skärvapen och andra föremål som är ägnade att användas som vapen vid brott mot liv eller hälsa får inte innehas *på allmän plats eller inom skolområde där grundskole- eller gymnasieundervisning bedrivs*.

Förbudet i första stycket gäller inte, om *föremålet enligt särskilda föreskrifter ingår i utrustning för viss tjänst eller visst uppdrag* eller om innehavet annars med hänsyn till föremålets art, *innehavarens behov* och övriga omständigheter är att anse som befogat.

Stickvapen eller knivar som är konstruerade så att klingan eller bladet snabbt kan fällas eller skjutas ut ur sitt skaft (springstiletter eller springknivar) får inte innehas av personer under 21 år.

Första stycket

Bestämmelsen innebär att det blir förbjudet att på områden som utgör allmän plats enligt brottsbalken och inom vissa skolområden inneha knivar, andra stick- och skärvapen och andra föremål som är ägnade att användas som vapen vid brott mot liv eller hälsa. I tredje stycket finns dessutom ett särskilt förbud för personer under 21 år att inneha springstiletter eller springknivar.

De föremål som faller under bestämmelsen i första stycket är desamma som omfattas av 1 och 2 §§ i paragrafernas nuvarande lydelse. Till knivar räknas bl. a. slidknivar, dolkar och springknivar. I princip hör även arbets- och sportknivar dit i den mån undantagsregeln i andra stycket inte blir tillämplig.

Bajonetter och skarpslipade sablar liksom springstiletter är exempel på andra stick- och skärvapen, men även en del verktyg och andra bruksföremål som genom sin konstruktion är ägnade att användas för att skada andra, t. ex. sylar, stämjäm och mejslar, träffas av bestämmelsen. Som framhölls då lagen infördes (prop. 1987/88:98 s. 14) tar förbudet sikte på sådana föremål som kan utgöra vapen enligt 4 kap. 5 § BrB och som även avses i förverkanderegeln i 36 kap. 3 § 2 BrB.

Också s. k. gatustridsvapen, dvs. sådana föremål som är särskilt ägnade att användas som vapen vid brott mot liv eller hälsa, omfattas av förbudet i första stycket. Dessa föremål har behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitt 2.2) och omfattas också av förbudet enligt 2 § mot överlåtelse till personer under 21 år och saluhållande.

Förbudet i första stycket i förevarande paragraf gäller innehav på *allmän plats*. Begreppet finns i 2 § i dess nuvarande lydelse och används i samma betydelse som i t. ex. brottsbalkens bestämmelse om förargelseväckande beteende (16 kap. 16 §). Den närmare innebörden av begreppet har berörts i avsnitt 2.2.

Bestämmelsen i första stycket utsträcker förbudet även till skolområden där grundskole- eller gymnasieundervisning bedrivs. Som har framhållits i den allmänna motiveringen (avsnitt 2.2) tar bestämmelsen sikte också på vuxenformer av sådan undervisning. I den mån ett skolområde skulle anses som allmän plats, t. ex. genom att det på andra tider än då undervisning bedrivs används som parkeringsplats, gäller förbudet givetvis också direkt enligt huvudregeln.

Andra stycket

Här anges vissa undantag från förbudet i första stycket. Undantagen anknyter, med de skillnader som föranleds av att knivförbudet har utsträckts till att gälla allmän plats och skolområden, ganska nära till motsvarande undantag som nu finns för knivar och gatustridsvapen. Som har anförts i den allmänna motiveringen (avsnitt 2.2) har utformningen av undantagen gjorts något annorlunda än i lagrådsremissen.

Undantaget beträffande sådana föremål som enligt särskilda föreskrifter ingår i utrustning för viss tjänst eller visst uppdrag har i sak oförändrat förts

över från nuvarande 2 § som gäller gatustridsvapen. Bestämmelsen tar sikte på exempelvis en batong som bärs med stöd av en reglementsenlig befogenhet, t. ex. av poliser, väktare eller ordningsvakter (jfr prop. 1987/88:98 s. 17).

Det andra undantaget gäller innehav som annars med hänsyn till föremålets art, innehavarens behov och övriga omständigheter är att anse som befogat. Behovet är i dessa fall avsett att hänföra sig till i första hand arbete eller friluftsliv. Det saknar här betydelse om ett arbete utförs yrkesmässigt eller privat. Innehav av knivar och liknande föremål måste också i stor utsträckning anses befogat i samband med t. ex. jakt, fiske, sport, idrott och camping. Det bör vara tillräckligt att det framstår som naturligt att personen bär med sig föremålet med hänsyn till något arbete eller friluftsliv som han är, har varit eller kommer att bli engagerad i. Som exempel kan nämnas en hantverkare som under en hel arbetsdag bär med sig knivar och andra arbetsredskap som han vet kommer att behövas i arbetet. Det måste dock krävas att kniven eller redskapet till sin typ behövs för det arbete eller det friluftsliv som är aktuellt i det särskilda fallet. Som ytterligare exempel kan här nämnas att en kniv som används inom ett skolområde, t. ex. vid slöjdundervisning, också är avsedd att vara undantagen från förbudet. Föremål som inte har något praktiskt användningsområde i sammanhanget skall naturligtvis inte undantas.

Vad som uttalades då lagen infördes (prop. 1987/88:98 s. 16) som exempel på situationer där föremålets art och övriga omständigheter gör undantagsregeln tillämplig har naturligtvis principiell giltighet även för det utvidgade knivförbudet.

Undantaget tar generellt sikte på sådana innehav av knivar som framstår som legitima och naturliga utifrån en mera allmän samhällelig bedömningsgrund, t. ex. de som omfattas av nuvarande andra stycket punkt 1. Vid den bedömningen är naturligtvis allmänt sett föremålets art av stor betydelse liksom det sammanhang i vilket föremålet innehas. I de flesta fall måste exempelvis innehav av en mindre fickkniv, typ pennkniv, godtas. Endast om det finns speciella omständigheter som gör att det finns en mera påtaglig risk för att kniven kommer att användas som vapen är innehav av sådana knivar avsedda att omfattas av förbudet. Också en mindre slidkniv, t. ex. en s. k. morakniv, bör kunna godtas i många sammanhang. Detta gäller dock inte vid exempelvis nöjestillställningar, idrottsevenemang, färd med allmänna kommunikationsmedel eller andra sammanhang där många människor träffas eller uppehåller sig.

Beträffande springstiletter, springknivar och gatustridsvapen är läget naturligtvis ett helt annat. Innehav av sådana föremål på allmän plats bör knappast någonsin kunna godtas. I praktiken gäller således ett totalförbud mot att inneha föremål av detta slag på allmän plats och inom skolområden. På grund av bestämmelsen i tredje stycket gäller dessutom att varje innehav av springstiletter eller springknivar är förbjudet för personer under 21 år.

När det gäller tillämpningen generellt av undantagen enligt andra stycket kan hänvisas till vad som uttalades då lagen infördes (prop. 1987/88:98 s.

16). Tillämpningen skall sålunda ske med förnuft och generositet så att förbudet inte med fog kan uppfattas som ett otillbörligt ingrepp i den personliga friheten. Ytterst är ju syftet med förbudsbestämmelsen inte något annat än att minska risken för våldshandlingar där vapen kommer till användning.

Tredje stycket

Bestämmelsen är ny i paragrafen. Den innebär ett totalförbud för personer under 21 år att inneha springstiletter och springknivar. Föreskriften motsvarar det innehavsförbud som nu finns i stilettförordningen. Definitionen av vad som skall anses som springstilett och springkniv har justerats i syfte att klargöra att även s. k. butterflyknivar omfattas av förbudet.

2 §

Knogjärn, kaststjärnor eller andra sådana föremål som är särskilt ägnade att användas som vapen vid brott mot liv eller hälsa samt springstiletter eller springknivar får inte överlåtas till personer under 21 år eller saluhållas.

Bestämmelsen har behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitt 2. 3). Paragrafen i sin nuvarande utformning innehåller förbud mot innehav av gatustridsvapen på allmän plats. Dessa bestämmelser motsvaras av 1 § i dess nya lydelse. I stället innehåller nu förevarande paragraf regler om förbud mot att saluhålla springstiletter, springknivar och gatustridsvapen samt mot att överlåta sådana föremål till personer under 21 år. Förbudet mot att saluhålla springstiletter och springknivar är en nyhet i förhållande till stilettförordningen. Paragrafens lydelse har i jämförelse med lagrådsremissen justerats i enlighet med *lagrådets* förslag.

Med saluhållande avses att bjuda ut varan till försäljning, t. ex. genom annonsering eller exponering i skyltfönster.

5 §

Knivar eller andra föremål som innehafts i strid mot 1 § eller *som överlåts eller saluhållits i strid mot 2 §* skall förklaras förverkade, om det inte är uppenbart oskäligt.

Förverkanderegeln i denna paragraf kompletteras av de allmänna reglerna i 36 kap. BrB om förverkande.

Förverkande förutsätter normalt att någon har gjort sig skyldig till brott enligt denna lag men som framgår av bestämmelsen är det tillräckligt att något av förbuden faktiskt har överträtts. Att föremål av det aktuella slaget innehafts av någon som är under femton år och som därför enligt 1 kap. 6 § BrB inte kan dömas till påföljd utesluter inte heller att ett förverkande kan ske med beaktande av 36 kap. 13 § BrB. Förverkande kan i vissa fall också ske med tillämpning av den särskilda bestämmelsen i 36 kap. 3 § 2 BrB. Det torde kunna bli aktuellt när någon innehar ett farligt föremål på ett område eller i en lokal som inte utgör allmän plats och där risk kan anses föreligga för att föremålet skall komma till användning vid brott mot liv eller hälsa.

Som framhölls då lagen infördes (prop. 1987/88:98 s. 19) torde ett förverkande i allmänhet vara att anse som uppenbart oskäligt när det är fråga om ringa fall enligt 4 §, således då något straffansvar inte blir aktuellt.

I fråga om användningen av tvångsmedel hänvisas till vad som uttalades då lagen infördes (a. prop. s. 19).

4.2 Förslaget till lag om upphävande av förordningen (1959:312) om förbud mot innehav av vissa stiletter m. m.

Lagen innebär att stilettförordningen upphävs. Flertalet bestämmelser har förts över till knivlagen. Här kan hänvisas till den allmänna motiveringen (avsnitten 2.2 och 2.3) och till specialmotiveringen till ändringarna i knivlagen.

Stilettförordningen innehåller regler som enligt regeringsformen (se 8 kap. 3 §) faller inom riksdagens föreskriftsområde. Frågan om att upphäva förordningen bör därför underställas riksdagen.

5 Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen att anta förslagen till

1. lag om ändring i lagen (1988:254) om förbud mot att i vissa fall inneha knivar och andra farliga föremål,
2. lag om upphävande av förordningen (1959:312) om förbud mot innehav av vissa stiletter m. m.

6 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att anta de förslag som föredraganden har lagt fram.

I lagen (1988:254) om förbud mot att i vissa fall inneha knivar och andra farliga föremål (knivlagen) finns regler om förbud mot att inneha knivar vid offentliga tillställningar och allmänna sammankomster. Förbudet gäller också i fråga om andra stick- och skärvapen och andra föremål som är ägnade att användas som vapen vid brott mot liv eller hälsa. Lagen innehåller dessutom förbud mot att på allmän plats inneha vissa mycket farliga vapen, s. k. gatustridsvapen.

Knivlagen trädde i kraft den 1 juni 1988. Lagen grundades på förslag i vapenutredningens delbetänkande (SOU 1987:61) Knivförbud.

När knivlagen infördes övervägdes att låta knivförbudet tillämpas generellt på allmän plats. Det ansågs dock svårt att avgränsa det straffbara området så att kraven på rättssäkerhet och effektivitet tillgodosågs. Det förekommer ju i stor utsträckning att folk på allmän plats bär kniv för ändamål som framstår som naturliga och legitima och som det inte finns skäl att förbjuda, t. ex. för arbete eller friluftaktiviteter. Detta var anledningen till att förbudet begränsades till offentliga tillställningar och allmänna sammankomster, där avgränsningsproblemen ansågs lättare att bemästra.

Som jag aviserade i betänkandet Knivförbud har jag nu gjort en utvärdering av knivlagen. Samtliga polismyndigheter har tillfrågats om sina erfarenheter av lagens tillämpning. Den allmänna uppfattningen synes vara att det nuvarande, begränsade knivförbudet inte vållat några problem i fråga om tillämpningen men att dess effektivitet som redskap i kampen mot våldsbrottsligheten är begränsad. En majoritet av myndigheterna har förordat att knivförbudet sträcks ut till att omfatta allmän plats på samma sätt som redan gäller i fråga om förbudet mot gatustridsvapen. Bl. a. har det framhållits från polisen att den mest överhängande risken för våld med knivanvändning inte föreligger på platsen för en tillställning eller sammankomst utan snarare bland personer som samlats utanför och som därför inte berörs av det nuvarande knivförbudet.

Efter att ha tagit del av de olika reaktionerna på knivförbudet och studerat hur det fungerat i det praktiska polisarbetet är jag nu beredd att föreslå ett mer omfattande förbud mot att bära kniv. Jag tar då också hänsyn till vad som redovisats om våldsbrottslighetens utveckling i den kriminologiska forskningen (se en uppsats i detta ämne av docenten P O Wickström, fogad som bilaga till betänkandet).

Jag föreslår att förbudet mot innehav av knivar m. m. , som i dag är begränsat till offentliga tillställningar och allmänna sammankomster, utsträcks till att gälla generellt på allmän plats. Jag avser här allmän plats i den vidsträckt mening som begreppet har i brottsbalken och som omfattar varje plats utom- eller inomhus som är upplåten eller annars frekventeras av allmänheten. Exempelvis gator, parker och för allmänheten tillgängliga delar av restauranger, hotell, affärer, biografier, idrottsplatser, tåg eller bussar.

Som allmän plats räknas inte enskilda områden och inte heller skog och mark.

Liksom i dag bör förbudet, förutom knivar, omfatta andra stick- och skärvapen och andra föremål som är ägnade att användas som vapen vid brott mot liv eller hälsa.

Från förbudet bör undantag göras om föremålet vid tillfället innehas för användning vid arbete eller friluftsjaktivitet eller om innehavet med hänsyn till föremålets art och övriga omständigheter är att anse som befogat. Utanför förbudet bör också falla föremål som enligt särskilda föreskrifter ingår i utrustning för viss tjänst eller visst uppdrag, exempelvis en batong som en polisman bär i tjänsten.

Med en sådan utformning av reglerna om knivförbud på allmän plats kommer förbudet att i första hand träffa knivar som till sin typ inte har något acceptabelt användningsområde, t. ex. kastknivar och stiletter. Det kommer också att omfatta knivar som förekommer i sammanhang där det inte finns något naturligt behov av att bära kniv, exempelvis knivar som bärs för "självförsvar". Däremot hindrar regeln inte att t. ex. en hantverkare bär med sig kniv på väg till eller från ett arbete där kniven behövs. Att jägare, scouter eller annat friluftsfolk bär med sig en kniv som de behöver vid en friluftsjaktivitet som de är på väg till eller från skall givetvis också vara straffritt.

Regeln om knivförbud bör gälla även inom skolområde där grundskole- eller gymnasieundervisning bedrivs.

Under den föreslagna regeln om knivförbud på allmän plats och inom skolområde faller också s. k. gatustridsvapen, som redan i dag är förbjudna på allmän plats genom en särskild regel i knivlagen. Med gatustridsvapen menas t. ex. karatepinnar, kaststjärnor och knogjärn. Jag föreslår en skärpning i fråga om dessa vapen. Det bör i fortsättningen vara förbjudet att till riket införa, saluhålla och överlåta gatustridsvapen. Vi kommer då att slippa se sådana vapen exponeras i postorderkataloger och skyltfönster.

För ett visst slag av farliga vapen, stiletter, gäller i dag liknande regler i förordningen (1959:312) om förbud mot innehav av vissa stiletter m. m. (stillettförordningen). Jag föreslår att stillettförordningen upphävs och att stiletter i fortsättningen regleras på samma sätt som gatustridsvapen genom regler i knivlagen. I fortsättningen kommer då att gälla förbud mot att inneha stiletter på allmän plats samt mot att importera, saluhålla och överlåta stiletter.

— — —

1 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1988:254) om förbud mot att i vissa fall inneha knivar och andra farliga föremål

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1988:254) om förbud mot att i vissa fall inneha knivar och andra farliga föremål

dels att 1, 2, 4 och 5 §§ skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas en ny paragraf, 2 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse 1 §

Knivar, andra stick- och skärvapen och andra föremål som är ägnade att användas vid brott mot liv eller hälsa får inte innehas *vid offentliga tillställningar som avses i allmänna ordningsstadgan (1956:617) eller vid allmänna sammankomster som avses i lagen (1956:618) om allmänna sammankomster.*

Förbudet i första stycket gäller inte,

1. om innehavet står i överensstämmelse med ändamålet med tillställningen eller sammankomsten,

2. om föremålet skall användas vid arbete *på platsen* eller

3. om innehavet annars med hänsyn till föremålets art och övriga omständigheter är att anse som befogat.

2 §

Utöver vad som följer av 1 § gäller förbud mot att på allmän plats inneha knogjärn, batonger, kaststjärnor och andra sådana föremål som är särskilt ägnade att användas som vapen vid brott mot liv eller hälsa.

Knivar, andra stick- och skärvapen och andra föremål som är ägnade att användas som vapen vid brott mot liv eller hälsa får inte innehas *på allmän plats.*

Förbudet i första stycket gäller även inom skolområde där grundskole- eller gymnasieundervisning bedrivs.

Förbudet i första och andra styckena gäller inte,

1. om föremålet enligt särskilda föreskrifter ingår i utrustning för viss tjänst eller visst uppdrag,

2. om föremålet vid tillfället innehas för användning vid arbete eller friluftaktivitet eller

Följande föremål får inte införas till riket, saluhållas eller överlåtas, nämligen

1. knogjärn, kaststjärnor och andra sådana föremål som är särskilt ägnade att användas som vapen vid brott mot liv eller hälsa (*gatustridsvapen*),

2. springstilett eller springkniv,

3. föremål som har en sådan likhet med ett brukbart skjutvapen att det lätt kan förväxlas med ett sådant (*vapenattrapp*).

Förbudet i första stycket gäller inte om föremålet enligt särskilda föreskrifter ingår i utrustning för viss tjänst eller visst uppdrag eller om innehavet annars med hänsyn till särskilda omständigheter måste anses uppenbart befogat.

Med springstilet eller springkniv avses i denna lag stickvapen med klinga som med fjädermekanism eller liknande anordning eller på grund av sin tyngd snabbt kan fällas eller skjutas ut ur sitt skaft.

Förbudet i första stycket 1 gäller inte i fråga om batonger.

2 a §

Föremål som avses med förbudet i 2 § får inte förvaras på tullager eller i frihamn eller tas om hand på sätt som avses i 8 § första stycket tullagen (1987:1065). I övrigt gäller lagen (1973:980) om transport, förvaring och förstöring av införselreglerade varor m. m.

4 §

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 1 eller 2 § skall dömas till böter eller fängelse i högst sex månader. I ringa fall döms inte till ansvar.

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 1 § eller *mot förbudet mot saluhållande och överlåtelse i 2 §* skall dömas till böter eller fängelse i högst sex månader. I ringa fall döms inte till ansvar.

Om påföljd för olovlig införsel av föremål som avses i 2 § eller försök därtill stadgas i lagen (1960:418) om straff för varusmuggling.

5 §

Knivar eller andra föremål som innehafts i strid mot 1 eller 2 § skall förklaras förverkade, om det inte är uppenbart oskäligt.

Knivar eller andra föremål som innehafts i strid mot 1 § eller *som saluhållits eller överlåts i strid mot 2 §* skall förklaras förverkade, om det inte är uppenbart oskäligt.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1990.

2 Förslag till

Prop. 1989/90:129

Bilaga 2

Lag om upphävande av förordningen (1959:312) om förbud mot innehav av vissa stiletter m. m.

Härigenom föreskrivs att förordningen (1959:312) om förbud mot innehav av vissa stiletter m. m. skall upphöra att gälla vid utgången av juni månad 1990.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1990.

Lagrådsremissens lagförslag

1 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1988:254) om förbud mot att i vissa fall inneha knivar och andra farliga föremål

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1988:254) om förbud mot att i vissa fall inneha knivar och andra farliga föremål
dels att rubriken skall ha följande lydelse,
dels att 1, 2 och 5 §§ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Lag (1988:254) om förbud *mot att i vissa fall inneha* knivar och andra farliga föremål.

Föreslagen lydelse

Lag (1988:254) om förbud *be-
träffande* knivar och andra farliga föremål.

1 §

Knivar, andra stick- och skärva-
pen och andra föremål som är ägna-
de att användas som vapen vid brott
mot liv eller hälsa får inte innehas
*vid offentliga tillställningar som av-
ses i allmänna ordningsstadgan
(1956:617) eller vid allmänna sam-
mankomster som avses i lagen
(1956:618) om allmänna samman-
komster.*

Förbudet i första stycket gäller
inte,

1. om innehavet står i överens-
stämmelse med ändamålet med till-
ställningen eller sammankomsten,

2. om föremålet skall användas
vid arbete på platsen eller

3. om innehavet annars med hänsyn till föremålets art och övriga omstän-
digheter

är att anse som befogat.

Knivar, andra stick- och skärva-
pen och andra föremål som är ägna-
de att användas som vapen vid brott
mot liv eller hälsa får inte innehas *på
allmän plats eller inom skolområde
där grundskole- eller gymnasieun-
dervisning bedrivs.*

Förbudet i första stycket gäller
inte,

1. om föremålet enligt särskilda
föreskrifter ingår i utrustning för
viss tjänst eller visst uppdrag,

2. om föremålet vid tillfället be-
hövs vid arbete eller för friluftsliv
eller

*Stickvapen med klinga som med
fjädermekanism eller liknande anord-
ning eller annars är konstruerat så att
det snabbt kan fällas eller skjutas ut
ur sitt skaft (springkniv eller spring-
stilett) får inte innehas av den som är
under 21 år.*

Utöver vad som följer av 1 § gäller förbud mot att på allmän plats inneha knogjärn, batonger, kaststjärnor och andra sådana föremål som är särskilt ägnade att användas som vapen vid brott mot liv eller hälsa.

Knogjärn, kaststjärnor eller andra sådana föremål som är särskilt ägnade att användas som vapen vid brott mot liv eller hälsa (gatustridsvapen) samt springknivar eller springstiletter får inte överlåtas till personer under 21 år eller saluhållas.

Förbudet i första stycket gäller inte om föremålet enligt särskilda föreskrifter ingår i utrustning för viss tjänst eller visst uppdrag eller om innehavet annars med hänsyn till särskilda omständigheter måste anses uppenbart befogat.

5 §

Knivar eller andra föremål som innehafts i strid mot 1 eller 2 § skall förklaras förverkade, om det inte är uppenbart oskäligt.

Knivar eller andra föremål som innehafts i strid mot 1 § eller som överlåts eller saluhålls i strid mot 2 § skall förklaras förverkade, om det inte är uppenbart oskäligt.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1990.

2. Förslag till

Prop. 1989/90:129

Bilaga 3

Lag om upphävande av förordningen (1959:312) om förbud mot innehav av vissa stiletter m. m.

Härigenom föreskrivs att förordningen (1959:312) om förbud mot innehav av vissa stiletter m. m. skall upphöra att gälla vid utgången av juni 1990.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1990.

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 1990-03-14

Närvarande: justitierådet Böret Palm, regeringsrådet Bertil Werner, justitierådet Lars K Beckman.

Enligt protokoll vid regeringssammanträde den 15 februari 1990 har regeringen på hemställan av statsrådet Laila Freivalds beslutat inhämta lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i lagen (1988:254) om förbud mot att i vissa fall inneha knivar och andra farliga föremål,

2. lag om upphävande av förordningen (1959:312) om förbud mot innehav av vissa stiletter m. m.

Förslagen har inför lagrådet föredragits av hovrättsassessorn Sten Falkner.

Förslagen föranleder följande yttrande av *lagrådet*:

Förslaget till lag om ändring i lagen (1988:254) om förbud mot att i vissa fall inneha knivar och andra farliga föremål

1 §

Ett totalförbud mot innehav på allmän plats av knivar och alla andra föremål som skulle kunna användas för att skada annan till liv och hälsa måste oundvikligen komma att ingripa i det dagliga livet på ett sätt som inte kan accepteras från vare sig enskild eller allmän synpunkt. Det är tillräckligt att hänvisa till att, såsom också påpekas i remissen, sådana verktyg som mejslar och stämjärn hör till de föremål som omfattas. Det uttalas i remissen (se specialmotiveringen till 1 §) att tillämpningen av de undantagsbestämmelser som föreslås skall ske med förnuft och generositet så att förbudet inte med fog kan uppfattas som ett otillbörligt ingrepp i den personliga friheten och att det yttersta syftet inte är något annat än att minska risken för våldshandlingar där vapen kommer till användning. Ett sådant uttalande kan inte hindra att om lagföring sker i fall som formellt innefattas i lagtexten det innehav som påtalas måste föranleda straffansvar.

Med remissförslaget, som i den delen har en motsvarighet när det gäller förbudet enligt 1 § i nu gällande lydelse, kommer gränsdragningen för kriminalisering ytterst att bero av en subjektiv tolkning av begreppet "befogar" innehav i 1 § andra stycket 3 remissförslaget. Olägenheterna med en så oklar gräns för straffbarhet blir allvarigare när förbudet nu skall få en avsevärt mycket större omfattning än tidigare. Särskilda åtgärder för att följa utvecklingen och verka för enhetlighet i tillämpningen är enligt lagrådets mening påkallade.

I andra stycket 1 och 2 i förslaget till ny lydelse av 1 § har angetts två mera konkreta undantag som i och för sig får anses vara exempel på befogade

innehav. Det första, som har en motsvarighet i 2 § andra stycket i nuvarande lydelse, torde inte vålla några tillämpningsproblem. Om undantaget under 2 - "om föremålet vid tillfället behövs vid arbete eller för friluftsliv" - sägs i remissen bl.a. att det, för att undantaget skall gälla, bör vara tillräckligt att personen bär med sig föremålet med hänsyn till något arbete eller friluftsliv "som han är, har varit eller kommer att bli engagerad i". Uttalandet synes alltför långtgående i förhållande till lagtexten. Samtidigt måste situationer som täcks av motivuttalandet men inte av lagtexten många gånger kunna anses innefatta just ett befogat innehav. Det förefaller svårt att i lagtext ge uttryck för de situationer som tydligen avses med punkten 2 och lagrådet ifrågasätter, om inte tillämpningen av lagen snarast skulle underlättas om dessa fall, på samma sätt som alla övriga frånsatt dem under punkt 1, finge bedömas enbart utifrån synpunkten att befogade innehav skall vara straffria.

2 §

I paragrafen används för knogjärn, kaststjärnor eller andra föremål, som är särskilt ägnade att användas som vapen vid brott mot liv eller hälsa, samlingsbeteckningen "gatustridsvapen". Då denna beteckning enligt lagrådets uppfattning leder tanken till helt andra typer av vapen och helt andra förhållanden än som här avses föreslår lagrådet att den utgår ur lagtexten.

Förslaget till lag om upphävande av förordningen (1959:312) om förbud mot innehav av vissa stiletter m. m.

Förslaget lämnas utan erinran.

	s.
Proposition.....	1
Propositionens huvudsakliga innehåll.....	1
Propositionens lagförslag.....	2
Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 22 mars 1990.....	5
1 Inledning.....	5
2 Allmän motivering.....	7
2.1 Allmänna utgångspunkter.. ..	7
2.2 Ett utvidgat förbud mot att inneha knivar och andra farliga föremål.....	8
2.3 Förbud mot olika former av hantering av springstiletter, springknivar och gatustridsvapen.....	16
3 Upprättade lagförslag.....	19
4 Specialmotivering	19
4.1 Förslaget till lag om ändring i lagen (1988:254) om förbud mot att i ..... vissa fall inneha knivar och andra farliga föremål.....	19
4.2 Förslaget till lag om upphävande av förordningen (1959:312) om för-..... bud mot innehav av vissa stiletter m. m.....	23
5 Hemställan.....	23
6 Beslut.....	23
<i>Bilagor</i>	
Bilaga 1 Sammanfattning av utredningens förslag (i nu aktuella delar).....	24
Bilaga 2 Utredningens lagförslag (i nu aktuella delar).....	26
Bilaga 3 Lagrådsremissens lagförslag.....	29
Bilaga 4 Lagrådets yttrande.....	32